

Отворено писмо по повод Европейския съвет на 21-22 октомври 2021 г.:

До
Господин Румен Радев
Президент на Република България

Господин Матеуш Моравиецки
Министър-председател на Република Полша

Господин Флорин Къцу
Министър-председател на Румъния

Господин Едуард Хегер
Министър-председател на Словашката република

Господин Виктор Орбан
Министър-председател на Република Унгария

Господин Андрей Бабиш
Министър-председател на Чешката република

Уважаеми г-н президент,
Уважаеми господа министър-председатели,

Преди Европейския съвет на 21-22 октомври 2021 г., по време на който ще обсъждате въпроса за нарастващите в момента цени на енергията, ние, като представители на гражданското общество от Централна и Източна Европа (ЦИЕ), ви призоваваме да засилите националните амбиции за действия в областта на климата и да ускорите енергийния преход чрез пълно разгръщане на потенциала за енергийна ефективност и ускорено изграждане на възобновяеми енергийни източници в нашите страни. Никога не е било по-спешно да се намали консумацията и да се разшири използването на устойчива възобновяема енергия, като слънчева, вятърна и геотермална. Това са истинските решения за справяне с климатичната криза, както и с актуалната свързана с изкопаемия газ и отразяваща се негативно на сметките ни за енергия. Бихме искали да ви насърчим да направите постъпки за гарантиране на нашите съграждани възможности за достъпна възобновяема енергия по начин, който да отговаря едновременно на социалните, икономическите и екологичните цели и предизвикателства.

Последният ключов доклад на Междуправителствения панел по климатичните промени (IPCC) ясно ни казва, че сме изправени пред извънредно положение в областта на климата. Миналото лято непосредствено наблюдавахме драматични топлинни вълни и наводнения в Европа, които костваха много животи, икономически загуби и оказаха негативно влияние на околната среда. Европейската зелена сделка и законодателния проекто-пакет „Адаптиране към цел 55“¹ ясно дават стратегически насоки на страните от Централна и Източна Европа как да трансформират икономиките и енергийните си системи. Действията по отношение на климата и стратегиите за енергиен преход, обаче, все още не са достатъчно амбициозни. Вместо да използваме изцяло потенциала за енергийна ефективност и възобновяема енергия, сме склонни да следваме задънените пътища (за продължаване живота) на изкопаемия газ и ядрената енергетика. Нарастващите инвестиции на страните от ЦИЕ в инфраструктура за изкопаеми горива скоро ще се превърнат в блокирани активи, чиито разходи в крайна сметка ще бъдат поети от данъкоплатците. Освен това тази зависимост подкопава енергийната сигурност в региона и излага гражданите и промишлеността на рисковете от колебанията в цените на изкопаемите горива, на които в момента сме свидетели в цяла Европа.

Единственият начин за постигане на просперираща и устойчива икономика и по-здравословна среда е 100% възобновяема, децентрализирана и високоефективна енергийна система, като същевременно се създават местни работни места с висока добавена стойност. Това ще гарантира по-голяма енергийна независимост и облекчаване на енергийната бедност². Енергийната система базирана на възобновяеми източници запазва парите на потребителите в регионалните икономики и защитава покупателната им способност, вместо да плащат за внос на висококалорични въглища и изкопаем газ. Държавите от ЦИЕ имат много по-голям потенциал за възобновяема енергия, отколкото е представен в националните планове и стратегии (т.е. Национални интегрирани планове енергетика и климат и Дългосрочни стратегии за декарбонизация (към 2050 г.))³.

Страните от ЦИЕ трябва да осъществят бърз преход към възобновяема енергия и да станат европейски първенци, поставяйки принципа “Енергийна ефективност на първо място” като хоризонтална цел за всички икономически стратегии и енергийни политики

---

¹ Въпреки това, общото ниво на амбицията по отношение на „Адаптиране към цел 55“ все още има нужда да бъде допълнително повишено, за да може Европейският съюз да изпълни ангажимента си съгласно Парижкото споразумение за ограничаване на глобалното покачване на температурата.

<https://caneurope.org/press-release-fit-for-55-climate-energy-eu-commission-package>

² С призив за действие стартиращ от днес, CAN Europe (Европейската мрежа за климатични действия) изисква по-бърз, справедлив и устойчив енергиен преход към 100% възобновяема енергия до 2040 г. и призовава правителствата на ЕС за безпрецедентно и устойчиво повишаване на дяловете на слънчевата и вятърната енергия. Вижте прессъобщението [ТУК](#) и призива за действие [ТУК](#).

³ **Има няколко проучвания, които разкриват потенциала за възобновяема енергия в конкретни държави от ЦИЕ. Вижте тук за България:**

<https://csd.bg/publications/publication/wind-power-generation-in-bulgaria/>,

https://csd.bg/fileadmin/user_upload/publications_library/files/2020_05/SFF-Coal-Exit_WEB.pdf; Чехия:

<https://www.komoraoze.cz/?fullpage=1&clanek=186>; Полша: <https://instrat.pl/en/res-potential/>; Румъния:

[https://bankwatch.org/publication/the-romanian-renewable-energy-sector-a-potential-still-untapped](https://bankwatch.org/publication/the-romanian-renewable-energy-sector-a-potential-still-untapped;);

Унгария: http://munkacsy.web.elte.hu/ERRE%20VAN%20FLORE%201_2x.pdf

докато използват изцяло своя достъпен национален потенциал за възобновяема енергия⁴. Това ще създаде огромни възможности и ползи за нашите общества, икономики и околната среда, включително:

1. Повишаване на енергийната сигурност. Възобновяемата енергия може не само много бързо да замести вносните изкопаеми горива при ниски разходи, но също така притежава важен потенциал за износ на енергия за много страни от ЦИЕ с оглед на нарастващото търсене в Западна Европа. Децентрализираните възобновяеми източници на енергия намаляват риска от потенциални прекъсвания на електрозахранването, дават на местните общности контрол върху производството на енергия, което от своя страна им позволява да се възползват от директните ползи от този процес.
2. Осигуряване на икономически предимства. Инвестициите в устойчива възобновяема енергия повишават конкурентоспособността, тъй като освен най-устойчиви, слънчевата и вятърната енергия са и най-евтините енергоизточници, независими от случващото се на пазара на горивата. Успоредно с това съхранението на енергия продължава да се разраства бързо и да поевтинява. Освен непосредственото спестяване на енергия и разходи за енергия, преминаването към възобновяеми енергийни източници значително ще намали външните негативни влияния върху околната среда и човешкото здраве породени от изкопаемите горива, които не са калкулирани в цената им, и ще допринесе за създаването на качествени работни места на местно ниво, особено в селските и периферните региони.
3. Поставяне на хората в сърцето на енергийния преход. Участието на хората в прехода, като например потребители-производители (просюмъри), членове на енергийни общности/кооперативи или инвеститори в такива, е жизненоважно и трябва да бъде адекватно подкрепено. Създаването на правилни регулаторни и финансови рамки за развитието на общностна енергия и потребители-производители води до нужния справедлив преход, който е от полза за всички, като по този начин се допринася за енергийната сигурност отдолу-нагоре.

Затова Ви призоваваме:

- **Да намалите драстично консумацията на енергия.** Бързо да предприемете мерки за поетапен изход от всички изкопаеми горива (въглища най-късно до 2030 г. и газ до 2035 г.) и да подсиgurите нуждите от енергия чрез устойчиви възобновяеми източници, с помощта на различни технологии за съхранение. Въглищата трябва да бъдат поетапно премахнати и заменени директно с възобновяеми енергийни източници, без да се избират фалшиви решения като „преходното гориво изкопаем газ” или скъпи, недоказани или опасни технологии като улавяне и съхранение на въглероден диоксид или ядрена енергия. Ролята на водорода, който трябва да се произвежда само от възобновяеми източници

---

⁴ В региона на ЦИЕ вече има много вдъхновяващи инициативи:
<https://caneurope.org/campaigns/renewables>

не бива да се надценява, а да остане да се използва за подsigуряване на трудни за декарбонизация сектори като стоманата и химическата промишленост, авиацията, корабоплаването на дълги разстояния и тежкотоварния автомобилен транспорт;

- **Да предоставите правилни ценови сигнали на бизнеса.** Субсидиите за вредните за околната среда и климата изкопаеми горива трябва да бъдат премахнати. Косвените разноски (externalities) трябва да бъдат интернализирани и разходите за климатично бездействие трябва да бъдат взети предвид преди вземането на решения.
- **Да въведете правилните политики и регулаторни мерки** - по-малко административна тежест, съчетана с адекватно финансиране за постигане на 100% възобновяемо, устойчиво и справедливо енергийно бъдеще, което е от полза за местните общности и защитава биоразнообразието. Доброто управление с диалог и участие на обществеността е от ключово значение за постигането на това.

За този толкова необходим и неотложен енергиен преход е нужно да се възползвате от настоящите възможности и да подготвите правната и финансова рамки, които да позволят на различни заинтересовани страни да станат активни участници в този процес. Имаме нужда всички да бъдат на борда. За да се използва напълно потенциала за възобновяема енергия в региона, публичният сектор и частният бизнес, както и отделните домакинства и общности, трябва да бъдат част от този процес. Финансирането за изпълнение на енергийния преход вече е на лице: наличните средства на ЕС трябва директно да подкрепят справедлив и приобщаващ енергиен преход към възобновяеми източници, подкрепен със значителни мерки за енергийна ефективност и различни технологии за съхранение на енергия. **Нашите общества са готови за тази промяна.** Хората очевидно искат повече вятърна и слънчева енергия в нашите страни. Може би изненадващо, страните от ЦИЕ са сред най-подкрепящите нови местни проекти за вятърна и слънчева енергия, според социологическо проучване⁵, проведено от YouGov в 10 европейски държави включително България тази есен, както и най-силно застъпващите се граждани за каузата, че техните правителства трябва да направят повече за справяне с климатичната криза.

С уважение,

Ивайло Попов и Данита Заричинова - Членове на УС на За Земята, България

Barbora Urbanová, Centre for Transport and Energy, Czechia

Wojciech Szymalski, Foundation Institute for Sustainable Development, Poland

András Lukács, Clean Air Action Group, Hungary

Valentin Sălăgeanu, Greenpeace, Romania

⁵ <https://europeanclimate.org/resources/europeans-support-new-wind-and-solar-projects-in-their-local-area/>
Всички цифри от проучването, освен ако не е посочено друго, са на YouGov Plc. Проучването е проведено между 24 септември и 6 октомври 2021 г. онлайн. Представителната извадка е на база 10,547 възрастни (над 18 г.) равномерно разпределени участника от Обединеното Кралство, Франция, Италия, Германия, Румъния, България, Полша, Чехия, Испания.

Katarina Jurikova, Greenpeace, Slovakia

От името на 41 организации от България, Чехия, Унгария, Полша, Румъния и Словакия, изброени по-долу писмото е изпратено до държавните ръководители.

Списък с организации от България, Чехия, Унгария, Полша, Румъния и Словакия, подкрепили отвореното писмо:

България

- EA Za Zemiata - Friends of the Earth Bulgaria - Екологично сдружение "За Земята"
- Greenpeace Bulgaria - Грийнпийс - България

Чехия

- Centre for Transport and Energy - Centrum pro dopravu a energetiku
- Zygón
- Society for Sustainable Living/Czech Republic - Společnost pro trvale udržitelný život
- Calla - Association for Preservation of the Environment - Calla - Sdružení pro záchranu prostředí
- Ecumenical Academy - Ekumenická akademie
- NESEHNUTI (Independent Social Ecological Movement)
- Greenpeace Czechia - Greenpeace Česká republika
- Czech Environmental Partnership Foundation - Nadace Partnerství
- Ecological Institute Veronica - Ekologický institut Veronica (ČSOP)

Унгария

- Clean Air Action Group - Levegő Munkacsoport
- Energiaklub
- NSC-Friends of the Earth Hungary - MTVSZ
- WWF Hungary - WWF Magyarország

Полша

- Ecological Assotiation EKO-UNIA - Stowarzyszenie Ekologiczne EKO-UNIA
- Institute for Sustainable Development Foundation - Fundacja Instytut na rzecz Ekorozwoju
- Development YES - Open-pit mines NO Foundation - Fundacja "Rozwój TAK - Odkrywki NIE" (RT-ON)
- Polish Ecological Club Mazovian Branch - Polski Klub Ekologiczny Okręg Mazowiecki
- The Alliance of the Associations Polish Green Network - Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć
- BOMIASTO - Stowarzyszenie BOMIASTO
- Stowarzyszenie Ekologiczno-Kulturalne "Wspólna Ziemia"
- Greenpeace Poland - Fundacja Greenpeace Polska
- WWF Poland - WWF Polska

Румъния

- Greenpeace Romania - Greenpeace România
- Bankwatch Romania - Bankwatch România
- 2 Celsius
- Romania in Transition - România în Tranzitie
- Permaculture Research Institute of Romania - Institutul de Cercetare în Permacultura din România
- Reteaua.org

Словакия

- Center of Environmental Activities - Centrum environmentálnych aktivít
- Eviana - Eviana
- Centre for sustainable alternatives (CEPTA) - Centrum pre trvaloudržateľné alternatívy (CEPTA)
- Greenpeace Slovakia - Greenpeace Slovensko
- Slovak Climate Initiative - Slovenská klimatická iniciatíva
- Extinction Rebellion Slovakia - Extinction Rebellion Slovensko
- Raptor Protection of Slovakia - Ochrana dravcov na Slovensku
- Tatry Civic Association - Občianske združenie TATRY
- Concerned mothers - Znepokojene matky
- SOSNA association - SOSNA o.z.
- Nestrácajme čas